

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, prvo nadstropje.

•••• Glasilo slovenskih rudarjev. ••••

Strašne številke.

Vlada je predložila v državnem zboru načrt zakona glede izseljencev. Naj navedemo iz pojasnil, katere so dodana temu zakonskemu načrtu, nekaj številke.

Od leta 1906 do leta 1912 se je izselilo v Ameriko 845.646 Avstrijcev. Največ čez Bremen, namreč 285.799. Letos se je število izseljencev pomnožilo. V prvi polovici letošnjega leta se je izselilo iz naše državne polovice 117.641 ljudi, med tem, ko je znašalo lani število izseljencev za celo leto 131.140.

Da pride iz naše države največ ljudi v Združene države, kažejo tudi številke, katere so sestavili uradi v Združenih državah samih. V preteklem desetletju se je priselilo 7.853.332 ljudi. Iz Avstro-Ogrske same 2.191.734. Za našo državo daje Italija največ izseljencev in potem Rusija. Najmanj se izseljujejo Francozi. V celem desetletju se jih je izselilo v Združene države ameriške samo 78.251.

Od izseljencev iz naše države je bilo v zadnjem desetletju največ Poljakov, namreč 405.574, Hrvatov in Slovencev, ki se v izkazih skupaj štejejo, je bilo 351.473, Slovakov 321.548, Mažarov 321.086.

Razun v Združene države se selijo jako močno v Kanado. V desetih letih je prišlo v Kanado 142.349 duš iz Avstro-Ogrske.

V Argentinijo se priseli povprečno vsako leto 5000 duš iz naše države.

V Brazilijo povprečno 3000 duš.

Od toliko izseljencev se tudi nekateri vrnejo. Največ se jih je vrnilo leta 1908, namreč 130.197. izmed katerih je bilo 30.848 Slovencev in Hrvatov. A lansko leto se je vrnilo samo 15.981 Slovencev in Hrvatov.

Mnogo naših državljanov gre tudi na Nemško, kjer dobe dela ali v rudnikih ali pa kot poljedelski delavci na velikih kmetijah. Vsako leto išče nekako 330.000 naših državljanov za služka v Nemčiji.

Ako še navedemo, da so našli pri ljudskem štetju leta 1900 za več kot poldrugi milijon takih-le ljudi, ki so bili sicer v mejah države, vendar pa od svoje domače občine odsotni potem lahko rečemo: v naši državi se ljudje huje selijo, nego so se narodi ob času preseljevanja narodov.

Navedemo naj tudi še, da se je v zadnjem času glede izseljevanja iz Avstrije v Kanado odkrila velika sleparija, iz katere se je razvil velikanski škandal. Izseljeniška družba Kanadijan Pacific, ki je pred kakim dobrim letom odprla veliko agencuro v Avstriji, je v prvi polovici t. l. na sleparski način spravila 117.980 vojaški dolžnosti podvrženih fantov v Kanado. To ogromno število mladeničev pohaja izključno le iz avstrijske državne plovce, torej brez Ogrskega. Vse agente te družbe so oblasti vtaknili pod ključ. Značilno na stvari je, da je ob njihovem prihodu pozdravil te sleparje tudi vodja slovenskih klerikalcev dr. Šušteršič.

Gospodarski pregled.

Premogovna produkcija v Avstriji za mesec september 1913.

Ministrstvo za javna dela objavlja poročilo o produkciji premoga v Avstriji za mesec september 1913 s primerom premogovne produkcije v pretečenem letu. Poročilo obsega sledeče podatke:

Kamnitni premog:

okrožja (reviri)	sirovi premog		
	meterskih stotov	briketi	koks
Ostrava-Karvin . . .	7.738.478	52.237	2.107.497
Rosice-Oslavany . . .	399.300	65.000	61.132
Kladno-Slany . . .	2.192.928	—	—
Plzen-Stfibro . . .	1.083.403	50.000	—
Žaclér-Svatonovice . . .	383.889	—	8.902
Galicija . . .	1.532.345	—	—
Ostale premogovnice . . .	116.873	—	—
Skupno v sept. 1913	13.447.216	167.237	2.177.531
Skupno v sept. 1912	13.051.767	125.790	1.973.160
Od januarja do konca septembra 1913 . . .	122.342.472	1.511.796	19.092.352
Od januarja do konca septembra 1912 . . .	116.564.762	1.208.550	17.161.431

Rjavi premog:

Mostec-Teplice-Komotava	15.529.280	2.776	—
Falknov-Loket-Karlovi vari	3.961.109	200.345	—
Wolfsegg-Thomasrojt . . .	271.387	—	—
Ljubno . . .	789.061	—	—
Vojstberg-Kötilach . . .	623.552	—	—
Trbovlje-Zagorje . . .	961.300	—	—
Istra-Dalmacija . . .	196.956	—	—
Galicija-Bukovina . . .	29.742	—	—
Ostali premogovniki v čeških deželah . . .	252.781	—	—
Ostali premogovniki v pianinskih deželah . . .	732.380	6.417	—
Skupno v sept. 1913	23.347.548	209.538	—
Skupno v sept. 1912	22.156.206	210.341	—
Od januarja do konca septembra 1913 . . .	207.109.003	1.755.026	—
Od januarja do konca septembra 1912 . . .	194.902.517	1.752.525	—

Tudi v septembru t. l. je premogovna produkcija napram istemu razdobju pretečenega leta v celoti napredovala. Produkcija kamnitega premoga je poskočila za 395.456 met. stotov, produkcija rjavega premoga pa celo za 1 milijon 191.340 met. stotov. Naraščajočo smer izkazuje tudi produkcija koksa, poskočila je za 204.372 met. stotov. Tudi produkcija briket iz kamnitega premoga je narasla za 42.450, temu nasproti pa produkcija briket iz rjavega premoga za malenkostno množino 800 met. stotov nazadovala.

Rudarji volilci na Kranjskem.

Kranjski deželni zbor je razpuščen in razpisane so nove volitve. Že dne 1. decembra ste poklicani, da volite nove poslance iz splošne kurije. Ta splošna kurija je darilo klerikalcev, z njo so bili delavci opeharjeni za splošno in enako volilno pravico. V splošni kuriji volijo vsi volilci; ali delavci so s tem že opravili, privilegirani volilci pa imajo svojo posebno volilno pravico še v drugih kurijah, tako da glasujejo po dvakrat, medtem ko je za delavce zveržena volilna pravica tako, da ne pridejo njih glasovnice niti prav do veljave.

Rudarji! Dežela zahteva od Vas, da izpolnujete dolžnosti. Ona Vam naklada dvaščine, podražila je pivo, zakone Vam daje, ki jih morate izpolnjevati, k sodelovanju pri zakonodajstvu Vas pa ne pripušča, pravic Vam ne priznava. Delavstva deželni zbor ne pozna, za njegove potrebe in koristi se ne meni, in tako dolgo boste zapostavljeni v deželi, dokler se ne bo Vaš glas slišal v zbornici, na onem mestu, kjer se kujejo postave.

Pri volitvah imate priliko, da pokažete svojo voljo z glasovnico v roki. Pri volitvah lahko protestirate proti gospodstvu, ki Vas zatira in prezira. Pri volitvah lahko zahtevate, da Vas vpoštevajo in jim pokažete, da ste na svetu. To boste storili, če glasujete kakor en mož

za kandidate jugoslovanske socialno demokratske stranke.

Rudarji! Nobena stranka razun socialno-demokratske se ne bojuje za pravice in napredek delavstva. Če ste v dolgoletnih bojih kljub silni množini sovražnikov kaj dosegli, je bilo to pod praporom socialne demokracije, ki je edina delavska stranka. In tudi v deželi se bodo Vaše razmere zboljšale šele tedaj, kadar pride socialna demokracija do veljave.

Glasujte torej pri volitvah socialistično in agitirajte z vso vnemo povsod in vedno za kandidate socialne demokracije. Pazite, da se ne izgubi noben glas rudarskega volilca, zanesite pa svojo agitacijo tudi med drugo ljudstvo povsod, kamor zahajate. Kratek je čas do volitev in treba ga je pridno izrabiti, kajti tudi nasprotniki ne bodo spali za pečjo; zato moramo biti tudi mi na nogah in nihče ne sme zanemariti svoje dolžnosti.

Rudarji! Socialna demokracija je delavska, torej tudi Vaša stranka. Uspeh socialne demokracije bo Vaš uspeh. Vaša korist zahteva, da greste z žilavo odločnostjo v boj za zmago svoje stranke, za svojo zmago!

V splošni kuriji, ki voli dne 1. decembra, so določeni v volilnih okrajih, v katerih volijo tudi rudarji, naslednji kandidatje:

Vrhnika-Logatec-Idrija-Cerknica: Ivan Štravs, župan v Idriji.

Litija-Višnja gora-Radeče: Etbin Kristan, urednik v Ljubljani.

Kočevje-Velike Lašče-Ribnica-Žužemberk: Ivan Tokan, urednik »Rudarja« v Ljubljani.

Tovariši volite jih in agitirajte zanje vsak v svojem okraju! o

Iz magnetitnih obratov pri Viču na Štajerskem.

Zirom na razmere, ki v tukajšnjih magnetitnih obratih vlada, nam sili v roko pero, da nekatere posameznosti spravimo v javnost. Na vsak način je namreč potrebno, da javnost izve, kako viška magnetitna družba, oziroma njeni priganjači, o delavskih pravicah mislijo in sodijo.

Kakor znano, je dne 1. oktobra t. l. stopila v veljavo odredba, glede odmorov oziroma presledkov med delom in pa glede nedeljskega počitka v neprekinjenih obratih, torej obratih, v katerih se vrši nepretrgoma delo po dnevi in po noči ob nedeljah in praznikih. Ker pa je pretela nevarnost, da bodo določila te odredbe ostale samo le na papirju, so si fužinski delavci viške magnetitne družbe rekli, da dejanska izvedba te odredbe ni drugače magoča kakor le na ta način, da se izvede oziroma vpelje osemurni delavni čas; iz tega vzroka so šli in so sporazumno s svojimi tovariši vseh v poštevh prihajajočih fužin obratnemu vodstvu predložili prošnjo, za uvedbo osemurnega delovnega časa.

Po stari navadi gospodov, je obratno vodstvo v prošnji izraženo zahtevo, razume se, odklonilo. Namesto vpeljave osemurnega delovnega časa pa so delavcem le obljubili, češ, da je družba pripravljena delavcem vsak mesec dovoliti dva plačana počitna dneva. Fužinski delavci so to koncesijo sprejeli, se pravi, vzeli so dano jim obljubo molče na znanje, in so svoje delo mirno nadaljevali, dasi je potekel že ves mesec oktober, predno je viška uprava magnetitnih obratov smatrala za umestno, ozirati se na gori omenjeno odredbo. In niti še potem se v celim obsegu ni ravnala po njej, temveč je izvrševala njene določbe le deloma in tudi to šele potem, ko je prišlo v obrate obrtna nadzorovalna oblast in zahtevala, da mora uprava dotično odredbo upoštevati.

Dasi, kakor rečeno, je fužinska uprava izvedbo določil odredbe zavlačevala toliko časa, da jo je končno morala oblast prisiliti v to, niso fužinski delavci ukrenili ničesar, temveč delali so naprej in mirno čakali oblastvenega ukrepa. Toda trezno in preiščeno ravnanje delavcev fužinski upravi očitno ni bilo po godu, kajti iz zlobe in maščevanja — ker si drugače ni misliti — je šla in je zato, ker so delavci varovali dostojen mir in red, odpovedalo delo trem delavcem pri pečeh in dvema strojnikoma. Zakaj? Zaradi pomanjkanja dela! Zaradi pomanjkanja dela sedaj, ko so magnetitni obrati viške magnetitne družbe z delom preobloženi (!!), sedaj, ko so vse prejšnje zaloge porabljene! Kdo naj gospodi tako neroden izgovor verjame. Zajec pa tiči čisto gotovo nekje drugje za grmom. Gospodi najbrže ni všeč, da se je naprosilo oblast za posredovanje, da se bo obratno vodstvo ravnalo po odredbi in izpolnjevalo njene določbe. To je gotovo tisti vzrok, vsled katerega je vrgla pet delavcev na cesto. In zato ni prav nič čudnega, da so delavci smatrali te odpuste za nizkotno maščevanje, ter da so hoteli z ozirom na tako nizkotnost vsi skupaj takoj ustaviti delo. Da se to ni zgodilo, se je zahvaliti našemu zapniku, ki si je prizadeval po vsej pravici razburjene delavce pomiriti. Navzlic veliki nejevolji, ki vlada med delavci, se uprava, dasi ni prav nobenega razloga za odpust, brani svoj nizkotni čin popraviti in dane odpovedi preklicati.

Ta odpust pa tudi zaradi tega zadobiva značaj brezobzirne brutalnosti, ker so čisto po nedolžnem prizadeti tudi taki delavci, ki so v tem podjetju brez vsake napake delali po 15 in še več let. Bogato viško magnetitno družbo ni

prav nič sram, delavce najpreje izmozgati, na starost pa v pozni jeseni torej pred zimo enostavno vreči na cesto.

Zdi se pa, da je viška magnesitna družba, oziroma njena uprava, izvršila ta maščevalni in hudobni čin tudi zaradi tega, ker se je zlasti v zadnjem času med rudarji in fužinskimi delavci pojavilo zelo živahno zanimanje za strokovno organizacijo, a ravno strokovni organizaciji se imajo gospodje zahvaliti, da vsled njihovega nepremišljenega dejanja ni izbruhnil že zelo oster konflikt. Da gospodi res ni všeč, da rudarji in fužinski delavci v svoji strokovni organizaciji zbirajo svoje moči, je tudi že iz tega razvidno, da je rudniški upravitelj Schneider po nekem shodu, gori na hribu skakal okoli kakor obseden ter skušal izvedeti, kdo da je bil vse na shodu. Hudoval se je ob ti priliki tudi zelo na »Arbeiterwille«, ki od časa do časa posveti na nečedne manipulacije te gospode. Že dejstvo, da se gospoda tako strašno boji, da ne bi se jim v njihovo gnezdo vgnezdili kaki socialisti dokazuje, da mora v teh obratih biti precej veliko gnjilobe. Bili smo mnenja, da se bo zadeva glede izvedbe določil odredbe glede nedeljskega počitka in odmorov med delovnim časom rešila mirnim potom, zato o dogodkih, ki so se v tem gibanju odigrali, nismo dosedaj podvrgli nobeni kritiki. Ker pa družba očitno noče, da bi se vsa stvar mirnim potom rešila, smo pač prisiljeni, javnosti pokazati, kako ta družba ravna z delavci, ki niso zagrešili nič drugega, kakor to, da so branili svojo pošteno pravico. Razumljivo je pač lahko, da je delavstvo in sicer po vsej pravici vsled takega brutalnega postopanja proti njemu skrajno ogorčeno. Čudnega ni torej prav nič, če je med delavci in upravo podjetja nastala zelo huda napetost, in če bo fužinska uprava na svojem trdovratnem stališču vstrajala, bo morala tudi pripisati vse posledice, ki znajo vsled tega konflikta nastati, izključno le sama sebi, posebno še, ker delavci za ta konflikt niso dali prav nobenega povoda, in ga je družba, oziroma njena uprava, v svoji zlobnosti svojevno in čisto po nedolžnem izzvala.

Ker je torej v viških magnesitnih obratih izbruhnil zelo hud konflikt, ki se zna, ako se družba ne bo spametovala, še poostri, **opozarjamo vse rudarske in fužinske delavce, naj nihče izmed njih ta čas v viških magnesitnih obratih ne išče nobenega dela.**

Zvišanje v kraju običajnih plač v okrožju c. kr. okrajnega glavarstva v Slovenjem Gradcu.

Niti enega okrajnega glavarstva do sedaj ne poznamo, ki bi od tistega časa, odkar je stopil v veljavo zakon o zavarovanju za slučaj bolezni, iz lastnega nagiba bilo na novo uredilo v kraju običajne dnevne mezde v to svrhu, da bi rudarji dobivali času primerno, zvišano dnevno bolniško podporo. Povsod, kjer se je običajne dnevne plače na novo uredilo, je morala naša organizacija dotična okrajna glavarstva drezati in siliti, ker drugače bi sploh nikjer do nobene nove ureditve gotovo ne bi bilo prišlo. Vzroki, vsled katerih takozvani čuvaj postave zavzemajo napram temu vprašanju tako brezbrizno stališče, so zelo različni. Pomanjkanje razumevanja in marsikatero hudobnost je bilo treba premagati, predno je bilo mogoče okrajna glavarstva prepričati in dovesti jih do tega, da je njihova dolžnost porabljati zakon o bolniškem zavarovanju tudi v korist rudarjev. Pri tem vzgojevalnem delu, katerega smo pri raznih okrajnih glavarstvih že morali vršiti in končno še vršiti bomo morali, smo pri različnih c. kr. postavnih čuvajih naleteli včasih na najraznovrstnejša in tudi najbolj zakrknjena mnenja.

Tak glavar, kateremu na noben način ni hotelo iti v glavo, kako pride do tega, da naj bi ravno on za delavce, vposlene v rudništvu, nanovo preuredil v kraju običajno dninarino, je tudi okrajni glavar v Slovenjem Gradcu na Štajerskem, dasi je v okrožju tega okrajnega glavarstva ostala običajna dninarina že skozi 19 let ena in ista, in je torej nova ureditev običajne dnevne plače z ozirom na dosego potrebne višje bolniške podpore bila zelo nujna. Meseca januarja t. l. so tamošnji zaupniki Unije rudarjev avstrijskih okrajnemu glavarstvu v Slovenjem Gradcu poslali vlogo, v kateri so z ozirom na malenkostno bolniščino, predlagali določitev novih višjih običajnih dnevnik zaslužkov. Na to je okrajni glavar, hitro odločen, pristojnemu občinskemu uradu naročil, naj po naročilu okrajnega glavarstva, vlagalce vloge pouči, da zadeva, ki jo vloga obsega, ne spada v delokrog okrajnega glavarstva, temveč v delokrog rudniškega glavarstva v Celju. Najboljše na stvari pa je, da v Celju nobenega rudniškega glavarstva niti ni. Res je sicer, da se v Celju nahaja rudniški komisariat, nikakor pa nobeno rudniško glavarstvo. Treba je bilo torej okrajnemu

glavarstvu v Slovenjem Gradcu pojasniti, da po njem navedenega rudniškega glavarstva v Celju sploh ni in če bi tudi bilo, da bi to na dejstvu, da je na podlagi zakona dolžno na novo uredbo v kraju običajnih dnevnik plač izvesti, prav nič ne bi izpremenilo.

Neglede na ta, za okrajno glavarstvo gotovo neljubi dogodek, priznavamo okrajnemu glavarju, brez vsakega omejevanja, da se je izkazal kot moža, ki je dostopen kakemu pokuku, kajti v sorazmerno kratkem času se nam je posrečilo, prepričati ga, da smo se z dotično vlogo res obrnili do prave c. kr. oblasti. Imenovano okrajno glavarstvo je namreč dne 20. junija nove določbe glede novih višjih v kraju navadnih dnevnik plač že razglasilo. Nove, običajne dnevne zaslužke je določilo kakor sledi: za mladostne možke delavce 1 K 60 vin.; za manj plačane dnevne delavce, všteti delavce na rampah 2 K 40 vin.; za manj plačane paznike, kopače, profesorje 3 K 80 vin.; za višje plačane paznike 4 K; za delavke 1 K 60 vin.

Prvi del boja glede zvišanja bolniške podpore bi torej bil končan, s tem pa stvar še ni rešena, kajti sedaj pride še drugi del, in sicer bo treba tako kakor drugod, tudi tukaj šele bratovsko skladnico prisiliti, da bo na novo urejene običajne dnevne mezde priznala ter bolniško podporo na podlagi nove določitve tudi izplačevala. V slučaju, za katerega se gre, prihaja v poštev le ena rudniška posestnica, firma Daniela pl. Lapa v Velenjem. Ta firma se sicer zna napram delavcem vesti zelo prihlinjeno, kakor hitro delavci hočejo nekaj imeti jim takoj kako malenkost prizna, zatrjujoč, da ljubi svoje delavce tako, kakor bi bili njeni otroci. To, pa kar firma Daniel pl. Lapa napram svojim delavcem izkazuje kot ljubezen ni ljubezen očeta ali matere do svojih otrok, pač pa ljubezen zlobne mačehe. Kako »iskrena« je ljubezen, ki jo ta firma goji do svojih delavcev, dokazuje najboljši pač dejstvo, da je leta in leta pustila od tistih delavcev, ki jih »ljubi kakor svoje otroke« plačevati tisti del prispevkov v bratovsko skladnico, ki bi jih po zakonu morala plačevati sama. Z drugimi besedami rečeno, je firma Daniel pl. Lapa iz same »ljubezni«, delavcem od zaslužka odtegovala za bratovsko skladnico toliko, da je s temi odtegljaji pokrivala ne le delavske, temveč tudi svoje prispevke, in čisto gotovo bi skrbna firma bila to svojo »ljubezen« svojim delavcem izkazovala še dalje, če ne bi ji bila naša organizacija prekrižala njenih nečednih računov.

Ravno tako je sedaj tudi s povišanjem bolniške podpore. Menda tudi iz same ljubezni do svojih delavcev sedaj firma Daniel pl. Lapa, oziroma njeni zastopniki nočejo priznati odklok okrajnega glavarstva v Slovenjem Gradcu glede zvišanja v kraju običajnih dnevnik zaslužkov.

Po našem mnenju veljajo določbe glede delavskega varstva za firmo Daniel pl. Lapa ravno tako, kakor za vsacega drugega, in če se noče po njih ravnati prostovoljno, tedaj se ga mora enostavno k temu prisiliti.

Napisali smo te vrstice zaradi tega, da merodajne oblasti za vsak slučaj na navedene okoliščine opozorimo. Vsekakor pa pričakujemo, da rudniška oblast sporazumno s politično oblastjo poskrbi za to, da bodo prizadeti rudarji v najkrajšem času višjo, jim spadajočo bolniško podporo dobili.

Naši tovariši na Koroškem.

Iz Leš smo zadnjič prišli v Prevalje. Tudi tukaj je vredno se nekoliko ozreti, kajti ta kraj je nekdanj daleč na okoli slovel po svoji veliki industriji, ki pa je popolnoma zanikla. Skoraj bi rekli, da se ta kraj, v katerem je nekdanj vladalo živahno vrvenje in prekipevajoče življenje, izpremenil v industrijalno grobišče. Na nekdanji sloves Prevalj spominjajo le še visoki dimniki, tovarniška poslopja in visoke peči. Tovarniška piščal, ropot strojev in koles, udarci kladiv, vse to je obmolknilo. Po delavcih, ki so se tukaj v časih na stotine in stotine nahajali ni nobenega sledu več. Na moderno industrijo in moderna prometna sredstva spominja le še železnica, ki teče poleg Prevalj in po kateri sopihajo vlaki v Celovec ali pa naspornito v Spodnji Dravograd. Tudi ozkotirna železnica, po kateri prevažajo promet, nas še enkrat spominja na naše tovariše v Lešah in pa njihovega krvosesa grofa Henckla. To je vse. Drugače nas pa obdaja le še enolično življenje vaščanov, kmetov, malih trgovcev in obrtnikov, poslednjih ni mnogo in še izmed teh se marsikateri otožno spominja, onih boljših časov, ko je bilo tukaj nebroj delavcev, ki so malim trgovcem in obrtnikom dajali obilo zaslužka. In kakor povsod drugod, je bilo takrat med temi trgovci in obrtniki gotovo tudi tukaj nekaj takih, ki so, ko so se delavskih grošev preobjedli, vihali nad temi delavci svoje nosove, danes pa, ko jih ni več, bi jih gotovo želeli radi nazaj.

Prevalje so živ dokaz centralizacije in osredotočevanja, ki se v moderni industriji počasi toda gotovo in nevrzdno vrši. Tovarne, fužine in plavži, ki se nahajajo oddaljeni od rude in premoga se opuščajo in se na novo urejujejo tik blizu rudnikov in premogovnikov, kakor to opažamo v Ljubnu, Donavicu, Eisenercu itd. na Zgornjem Štajerskem in tudi povsod drugod. Koncentracija podjetij ene in iste industrijske panoge v tem ali onem kraju, kjer so za razvoj dotične stroke dani vsi pogoji, se vrši po naravnemu železnemu zakonu, ki ga uveljavlja novo moderno svetovno gospodarstvo in njegov razvoj, kakor tudi koncentracija velikih kapitalij. Razume se, da igrajo pri moderni industriji veliko vlogo prevozniki, ki jih skušajo kapitalisti zlasti za surovine kolikor mogoče prihraniti. Še večjo vlogo pa igra blazno vrvenje in pehanje podjetnikov ter akcionarjev za čim večji čisti dobiček, za čim višjimi dividendami. V tem stremljenju in razvoju kapitalizma in dirjanje denarnih ljudij za profitom ne prihajajo nobeni oziri v poštev. To so bili tudi vzroki, vsled katerih je nekdanj cvetoča industrija v Prevaljah izumrla. In delavstvo, kam je ono izginilo? Inu odšlo je tam, koder se mu je nudila nova prilika za pridobivanje potrebnega vsakdanjega kruha. Ni jima pomagala nobena deklamacija o lepi njihovi domovini, o domači grudi itd., iti so morali, kajti lepa njihova domovina se je izkazala kot revna mati, katera za svoje sinove in hčere ni imela ne dela tem manj pa potrebnega kruha, ko je tuj kapital odnesel svoje pete. Človek postaja pri teh mislih kar melanholičen, posebno še, ko se domisli, da se vsi merodajni krogi obnašajo napram delavcem kakor skopa mačehe, katera namesto, da bi jih gojila, jim skrbela za potrebne življenske pogoje, skuša iz njih izprešati kolikor mogoče več doklad, davkov, krvnega davka itd. Oj, lepa domovina, ti si velika, prazna fraza!

Zakaj vse to pripovedujemo? Za to ker nemara v doglednem času čaka ista usoda tudi naše tovariše v Lešah. Kadar bo tam premogovna plast izčrpana, bodo tudi oni morali dati slovo svojemu rodnemu kraju, ker bo s premogom vred zmanjkalo za nje tudi kruha.

Sedaj pa na pot. Ker pa je preko Možic in Pdpče cesta do Črne peš približno 5 ur dolga, si najamemo konja in če bo konj dober, tedaj smo v kakih dveh urah v Črnem. Vozniku, ki nas prepelje tudi nazaj, plačamo 10 K. Kmalu nam prevaljški brezdimni dimniki izginejo za hrbtom, pred nami pa se odpira lepa prijazna dolina.

Po leti je vožnja skozi to dolino zelo prijetna posebno, ako je lepo vreme, začetkom se na obeh straneh razprostirajo zelene njive in polja in nas iz Prevalj precejšen kos spremlja na rebro desnega, mirnega gorovja železnica, ki potem zavije skozi neko drugo dolino na desno proti Celovcu. Cesta sama je večinoma ravna, le tu pa tam je miren klanec, vendar pa je posebno, ako dalje časa dežuje, strašno razvožena. Pozimi pa, ko jo jesenska mokrota razmoči, se od koles napravita dve globoki brazdi in kadar ti dve brazdi zmrzneta, tedaj je vožnja po tej poti naravnost vratolomna, ker pri izogibanju se drugim vozom preti človeku nevarnost, da se zdaj in zdaj prekucne in ako še upoštevamo, da pozimi skozi dolino brije zelo ostra burja, si lahko mislimo, da taka vožnja pozimi ni prav nič prijetna.

Sicer pa bi se peljali lahko tudi s pošto, ampak ker c. kr. avstrijska poštna kljuseta ne pridejo nikamor naprej, je že boljše, da žrtvuemo par kronic več in se zato manj časa tresemo, kakor pa da bi se peljali s pošto.

Kmalu teče pot na desni strani ob vznožju visokih bregov, dolina se nekoliko zoži, potem se zopet odpre, nakar počasi prihajamo v Možice. Tukaj pa se že prične delokrog naše organizacije Unije rudarjev avstrijskih. Ustavili pa se bomo v Možicah nazaj grede iz Črne. Hitimo naprej. V daljavi opažamo pred nami golo skalovje gora, ki se od ostale okolice, katera je večinoma lepo zelena in zaraščena z drevjem, po svoji sivi barvi nekam čudno odlikuje. Od kod so se te gole skalnate gore vzele, oziroma kdo jim je snel njihovo človeškemu očesu tako prijetno, zeleno odejo, nam bo kmalu pojasnjeno. Peljemo se mimo neke kolonije rudniških hiš in ne daleč od njih prihajamo do kraja, ki ima industrijalno, tovarniško lice. Smo pri žgalnicah, v katerih topijo svinčeno rudo. Iz teh žgalnic prihajajo potom dima in potom raznovrstnih plinov tako strupene snovi, da daleč na okoli, kamor se usedajo, vse kar je zelenega in živega počasi toda gotovo uničujejo. Od tod si je razlagati, da je skalovje na okoli pusto in golo ter hribi za vsako kulturo uničeni. Nazaj grede se bomo nemara tudi tukaj malo ustavili, da obiščemo nekoliko naše tovariše, ki si v tem morišču morajo služiti svoj vsakdanji kruh.

Veliko voznikov, ki smo jih do tukaj spotoma srečavali so imeli večinoma na svojih vozovih naložene težke plate svinca. Moderno prometna tehnika pa prodira že tudi semkaj,

samo da v nekoliko drugačni obliki, ker namreč ni železnice, vpeljavajo velike močne tovorne automobile, ki bodo marsikateremu kmetu tukajšnje okolice, ki se peča še s prevažanjem svinca na kolodvor v Prevalje, za služek in s tem tudi kruh sčasoma gotovo odjedli. Torej tudi tukaj opazimo, da kapitalizem uničuje staro, uvaja novo neoziraje se na to, da pri tem svojem pohodu celo vrsto eksistenc v pravem pomenu besede pomandra, ne da bi jim preskrbel za nadomestilo.

Sedaj pa le hitimo, da bomo prišli v Črno, kjer se bomo ustavili v gostilni gospoda Krulca, kjer imajo naši tovariši svoje društvene prostore in pa svoje konsumno društvo.

Organizacijam in sodrugom v prevdarek.

Nekaj časa sem se opaža, da naše vrste izredno napredujejo in da se je tudi delo na znotraj bolj poživilo. Nove organizacije se pojavljajo, množi se pa tudi število članov pri že obstoječih organizacijah. Najboljše znamenje za naš napredek pa je veselo dejstvo, da se je tudi doslej brezbrizno ženstvo začelo zanimati za socializem in delavske organizacije. Seveda je žensko gibanje pri nas, kakor tudi drugod, še v povojih, ali začetek je storjen in če pojde tako naprej, bo žensko gibanje tudi pri nas v kratkem mogočno narastlo. Že samo dejstvo, da more pri nas izhajati socialističen časopis za delavske žene in dekleta, da mnogo misliti in nas utrjuje v prepričanju, da je slovensko delavsko ženstvo prav tako dostopno napredku in sposobno za razredni boj, kakor moški delavci.

Meseca maja letos je namreč začel izhajati mesečnik »Ženski List«, ki se sicer še bori s težavami, ali se je vendar po vsem Slovenskem že prav močno razširil. Listu je zagotovljen obstanek, če se bodo posvetili delu za njegovo razširjenje tudi tiste organizacije in sodrugi, ki jih med njegovimi propagatorji sedaj še pogrešavamo. Vabimo torej vse te organizacije, da naroče po več izvodov »Ženskega Lista« in da mu sicer tudi priskočijo na pomoč z denarno podporo. Kajti za delavske organizacije bo velika pridobitev in marsikateri plačilni boj bo zelo olajšan, če bomo imeli poleg moških članov tudi razredno zavedno ženstvo.

Ne prikrivamo si dejstvo, da ima marsikateri sodrug prav težko stališče pri svojem delu za organizacijo prav zato, ker ga pri tem ovira njegova žena, ki dostikrat nima najmanjšega pojma o nalogah in ciljih delavske organizacije. Nasprotniki to prav dobro vedo; zato se pa v danem slučaju, n. pr. ob volitvah, vržejo z vso silo ravno na ženstvo, dobro vedoč, da je ženska agitacija dostikrat odločilnega pomena. Ta vrzel v naši organizaciji se je hotela izpopolniti s tem, da se je ustanovil »Ženski List«. Organizacije bodo torej vršile delo le sebi v korist, če bodo naročile po več izvodov »Ženskega Lista«, ga zastoj razdeljevale ali pa oddajale v kolportazi.

Imeti bi ga moral pa tudi vsak sodrug, ki mu razmere to količkaj dopuščajo. Oženjeni zaradi žena, drugi pa, da se iz njega pouče o stanju in nalogah ženskega gibanja, in ne v zadnji vrsti tudi zaradi tega, da pomnože število njegovih odjemalcev in s tem pomorejo listu do obstoja ter pospešijo razvoj ženske organizacije.

Vabimo pa tudi na pridno zbiranje prispevkov za tiskovni sklad »Ženskega Lista«. Nekaj pol je že v prometu in uprava upa, da ne bodo sodrugi zamudili nobene prilike, da poagitirajo za »Ženski List«.

Najvažnejše pa je seveda nabiranje naročnic in naročnikov. Naročnina za »Ženski List« je tako nizka, da jo zlasti lahko utрпи sodrug, ki ni naročen na »Zarjo«. V tem pogledu bi lahko veliko storile naše organizacije in sodrugi s tem, da bi ob vseh prilikah: na sejah, shodih, sestankih in v privatni družbi opozarjali na veliki pomen izobraženega ženstva. Uprava lista si bo prizadevala ustreči vsem upravičenim željam in vpošlje na zahtevo list tudi na ogled. Naročnina znaša za vse leto 1 K 20 vin., za pol leta 60 vinarjev, za četrt leta 30 vin. Naslov: Uprava »Ženskega Lista« v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Organizacije in sodrugi, na delo za razširjenje lista naših žen in deklet!

Opomin vladi in meščanskim strankam v državnem zboru.

Demonstrativnih rudarskih shodov, kojih namen je bil opozoriti vlado in meščanske poslance v državnem zboru naj končno izvrše svojo dolžnost in rešijo zakonsko predlogo glede prepotrebne nezgodnega zavarovanja za rudarje in ki so se vršili po vsej državi, so se v častnem številu udeležili tudi rudarji južnega, kakor tudi zgornjega revirja planinskih dežel. Kakor povsod drugod so rudarji v teh obeh revirjih soglasno in z vso resnobo sprejeli tozadevno resolucijo, ki smo jo v zadnji številki našega lista že objavili. V nedeljo, dne 26. oktobra t. l. so se v južnem revirju vršili shodi: dopolde v Hrastniku, popoldne v Trbovljah, kjer je na obeh shodih poročal o tem predmetu, ki je sploh vsem shodom bil dnevni red, sodrug Siter; popoldne v Zagorju ob Savi, kjer je poročal sodrug Čobal; v Idriji popoldne in Spod. Idriji, kjer je na obeh shodih poročal sodrug Tokan. Dne 2. novembra so se vršili rudarski shodi v Črnem, Možicah in Lešah, poročal je na vseh treh shodih sodrug Čobal; v Zabukovci in Velenjem, poročevalec na obeh shodih je bil sodrug Siter; končno v Kočevju, kjer je poročal sodrug Tokan.

Shodi so bili, kakor rečeno povsod obiskani zelo dobro, kar je pa tudi eklatanten dokaz za to, kako rudarji o nezgodnem zavarovanju mislijo.

Omeniti je tudi treba, da se je ob tej priliki v Kočevju vnovič oživila strokovna organizacija, kar je za ondotne rudarje pač vse hvale vredno. Le žele ti bi bilo, da se tamošnji naši tovariši v svojem lastnem interesu poprimejo resnega dela za poglobitev, ojačenja in utrditev započete strokovne organizacije, brez katere ni in ne more biti nobenega napredka. Tovariši v Kočevju torej na delo!

Tudi v gorenjem revirju planinskih dežel so se vsi rudarski shodi, ki so se večinoma vršili 25. in 26. oktobra t. l. sijajno obnesli.

Vršili so se: V Vordernbergu, Ljubnu, Fohnsdorf, Eisenerz, Köflach, Voitsberg, Pölsing-Brunn, Steyeregg, Görjach, Parschlag, Raibl, Knappenberg, Bleiberg, Kreuth, Grünbach, Wolfsegg, Holcleithen, Mühlbach, Asserfeiden, Gloggnic in Sv. Štefanu.

Služi pa naj to gibanje tudi kot opomin rudarjem, naj zbirajo vse svoje moči v strokovni organizaciji, kajti kdo ve, če ne bodo morali rudarji za svojo pravično stvar nastopiti še z vso drugačno silo.

Naznanilo načelstva Unije.

Do 31. oktobra t. l. nastopne skupine in vplačevalnice z glavno blagajno Unije še niso obračunale in sicer:

Revir Ljubno: Raibl, Ljubno, Kreuth, St. Kathrein, Grünbach, Böckstein, Sv. Ivan in Arčberg.

Revir Falknov: Grasseth, Königsberg, Falknov, Schönfeld pri Pečavi, Doglasgrün, Ottowitz in Haberspirk.

Revir Galicija: Tenczynek, Libiaž in Siersza.

Revir Moravska Ostrava: Přivoz, Mor. Ostrava in koksarji.

Revir Trbovlje: Labinj.

Revir Nyřany: Vlkyše in Honosice.

Revir Trnovany: Bernatice, Roudnik, Střelne, Prohn in Komotava.

Vse člane navedenih skupin in vplačilnic pozivlje, naj svoje funkcijonarje pouče, da je njihova dolžnost vse naloge, ki so jih pri izvolitvi prevzeli, natančno izpolnjevati; in samo obsebi razumljivo je, da med te naloge spada tudi pravočasno in natančno obračunavanje z glavno blagajno Unije. Obračunati je treba na vsak način redno in sicer tako, da se obračun vpošlje najkasneje do 15. tekočega meseca za pretečeni mesec. Obračunavati je treba redno, ker so drugače za kake neprijetne posledice, vsled katerih znajo člani trpeti škodo, odgovorni dotični funkcionarji, ki vsled svoje brezbriznosti nepotrebne neprilike sami povzročajo.

Načelstvo Unije.

Kar nas zlasti v našem južnem revirju pri vseh gori navedenih objavah načelstva Unije, vselej posebno neprijetno dirne je to, da je med listimi podružnicami kojih funkcionarji nočejo poznati nobenega reda vedno in vedno, vselej tudi navedena skupina v Labinju v Istri. Naravnost čudno je, kako morejo sodrugi funkcionarji naše skupine v Labinju to večno in javno drezanje z mirno vestjo prenašati. Če se sem in tja kak blagajnik zakasni, tedaj mu to gotovo nihče ne šteje v nobeno veliko zlo, ampak če je nered v tem oziru stalno in stalno

na dnevnem redu, tedaj je to pač nekoliko preveč in diši stvar že močno po šlampariji. Da pa se bodo prizadeti sodrugi izognili temu očitku, jim prijateljsko svetujemo, naj v tem oziru, kar se namreč tiče rednega obračunavanja napravijo red.

Na vsak način pa naj tudi člani sami skrbe za to, da bo vladal glede obračunov neizogibno potrebn red. Mi gotovo nočemo delati nobenemu nobene krivice, če pa vidimo, da se vleče nered brez konca in kraja naprej, tedaj je pač naša dolžnost spregovoriti ob pravem času in na pravem mestu resno besedo. Klara pakta, boni amici!

Tudi rudniški uradniki prihajajo na vrsto.

Stvar, za katero gre, se sicer ni dogodila pri nas, temveč v Saarskem okrožju v Nemčiji, je pa tako zanimiva, da je vredno spregovoriti o njej nekaj besed, da bo tudi naša rudarska javnost izvedela, kaj je dandanes vse mogoče.

Saarsko okrožje, kjer se nahajajo državne jame, je pravcati »raj«, v katerem državni fiskus ne le samo jamskim delavcem, temveč tudi jamskim uradnikom omejuje osebno svobodo na način, ki je močno podoben suženjstvu iz srednjega veka. Delavsko časopisje piše o tem sledeče: »Jama Neden, 13. septembra. Začetkom tega tedna je bil tehničnim jamskim uradnikom tukajšnje inšpekcije naznanjen odlok kraljevskega rudniškega ravnateljstva, ki v današnjem času napravlja zelo čuden vtis. Po neki odredbi datirani iz prejšnjega stoletja, ima predpostavljena rudniška oblast namreč pravico, uradnike, kar se tiče njihovega prebivanja, postaviti pod kontrolo in sicer tako, da smejo uradniki zapustiti svoje prebivališče le tedaj, če so popreje zaprosili tozadevnega dovoljenja oziroma, če so to pravočasno naznanili. To zastarelo odredbo je kraljevska rudniška oblast, — kakor pravi, vsled nekega posebnega slučaja — vnovič uveljavila in je na podlagi iste določila, da v bodoče mora vsak uradnik, kakor hitro bo hotel, vse eno, če prav samo le mimogrede, zapustiti svoje bivališče, vložiti pri inšpekciji tozadevno prošnjo, oziroma naznanilo. Ako bo hotel ostati preko noči izven svojega bivališča, tedaj mora to z navedbo natančnih podatkov javiti popreje rudniški oblasti. Naravno, da je vnovično uveljavljenje zastarele odredbe, o kateri se uradnikom niti več sanjalo ni, povzročilo med prizadetimi veliko nevoljo, posebno že tudi zaradi tega, ker so, kakor se čuje, ta odlok dobili le uradniki tukajšnjega inšpekcijskega okrožja, ki so morali s podpisom potrditi, da so ga vzeli na znanje. Prizadeti uradniki so nemerodajnega mnenja, da je ta odlok v zvezi z zadržanjem tehničnih jamskih uradnikov pri zadnjih deželno-zbornih volitvah.

Če je mogoče, da se na tak način postopa z uradniki, tedaj si je lahko misliti, kakšnemu državnemu suženjstvu morajo šele biti podvrženi jamski delavci.

Vse delavstvo ima en smoter, če se zavzema za svoje koristi; zločinec je torej, kdor ga slepi in cepi ter zavaja na drugačna pota.

„Naši zapiski“.

Enajsta številka »Naših Zapiskov« za mesec november prinaša nastopno vsebino:

Abditus: Politika in delavstvo. — H. Pajer, Praga: Inteligenca in politika. — Jakob Škrbic, Dunaj: Zveza pekovskih delavcev v letu 1912. — Al. Hreščak, Lokev: Organizacija slovenskega učiteljstva. — Golouh, Trst: Pred Madono. Mariji Magdalenski. — Pregled.

»Naši Zapiski« izhajajo v Gorici in stanejo celoletna naročnina na nje, za organizirane delavce 3 krone 60 vinarjev. Sodrugom rudarjem naročbo »Naših Zapiskov« toplo priporočamo, zlasti ne bi smel biti brez »Naših Zapiskov« noben funkcionar naših skupin in vplačevalnic. Naročba »Naših Zapiskov« je posebno ravno sedaj ugodna, ker se prične kmalu nov letnik.

Organiziran delavec, ki ne pridobiva novih članov svoji strokovni organizaciji, je suha veja na deblu delavskega gibanja.

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod »Rudarja« in »Zarjo«.

Dopisi.

Črno. Dne 3. novembra t. l. je v tukajšnji jami »Helena« ponesrečil ob tri četrt na 7. uro zvečer rudar Sebastjan Kozamurnik. Odtrgala se je namreč plast kamna, katera je poškodovala Kozamurnika na glavi, na životu in desni nogi tako, da so ga morali takoj spraviti v bolnišnico v Črno. Plast kamna, ki je Kozamurniku prizadela poškodbe, je bila 1 meter dolga in pol metra široka, še sreča, da ga je zadela le od strani. — Značilno je, da je pri nas ob prilikah raznih nesreč zelo težko kaj natančnejšega izvedeti, posebno, ker je delavcem znano, da gospodje predpostavljajo skušajo vsako tako stvar, ako je le mogoče potlačiti in da se izognejo zameri gospodom, zato delavci raje molče. Tak molk pa nikakor ni v interesu rudarjev, ker se z molčanjem lumparijo gospodov le pospešuje, pri čemur pa ne trpi nihče drugi kakor le rudarji sami. Vsako stvar naj se torej privleče na dan, da javnost in rudniška oblast izve, kako se z zdravjem in življenjem rudarjev v Črni in Možicah od strani rudniške gospode lahko mišljeno ravna.

Fohnsdorf. (Nezgođe.) Kopač Franc Terdin je v revirju jame »Wodzicki« pridržal neki janski vozič, ki je bil slabo podložen, med tem kot je njegov tovariš bil zaposlen s tem, da je v ta vozič nalagal premog. Pri tem je Terdina, ki je vozič še vedno držal, zadel kos premoga, ki ga je njegov tovariš vrgel v vozič in ga je na četrtem prstu leve roke poškodoval. — Kopaču Anton Wurcerju je v isti jami v trenutku, ko je segel po sekuro, padel kos kamna, ki se je odlučil od stropa, na desno roko in mu je tretji prst te roke poškodoval. — V jami »Karl-Avgust« je v zaseki (Verhau), kjer je pripravljali neko luknjo za streljanje, stal pri tem delu na veliki kepi premoga kopač Simon Jemeršek. Jemeršku je na gladkem premogu spodrsnilo in je s tako silo padel na neko leseno oporo, da si je na desni strani pri padcu zlomil več reber. — Kopač Ivan Pollinger je pomagal spraviti vozič, ki je skočil iz tira nazaj v tir, pri tem je prišel z desno nogo pod kolo napol praznega voziča, ki mu je palec te noge poškodoval. — Vozač Andrej Krawagna je rinil prazen vozič ravno preko neke ogibe (Wechsel), ki jo križa glavni tir, na križišču je v prazni voz trčil naloženi vozič, katerega je rinil vozač Franc Bistricki, s tako silo, da je prazni vozič skočil iz tira. Krawagna, ki se je svojega voziča še držal, je vrglo ob neko oporo oziroma steber (Stempel) tako, da mu je desna roka skočila iz členov.

Ljubno. Proti koncu meseca oktobra je tukaj veliko število slovenskih rudarjev v premogovnikih v Müncengrabenu in Seegrabenu zapustilo delo in se podalo v Nemčijo. Pametnejše bi bilo, če bi pristopili vsi v strokovno organizacijo in si z njeno pomočjo pridobili tukaj večji kos potrebnega kruha, kar bi bilo prav lahko mogoče in ne bi jim bilo treba podajati se v negotovost. Dajmo si ustvariti Ameriko in Westfalen doma, potem nam ne bo treba potepati se po svetu.

Ljubno. (Grozne posledice pijančevanja.) Iz Ljubna poročajo: V nedeljo, dne 2. novembra t. l. je približno ob 7. uri zvečer prišlo v neko gostilno v Prolebu osem žve močno pijanih rudarjev. Ker pa jim gostilničar ni hotel več natočiti piva, so potegnili nože ter jeli z njim gostilničarju nevarno pretiti. Vendar pa se je gostilničarju posrečilo, spraviti pijance na cesto in zapreti vrata. Na cesti pa, ki vodi proti Judendorfu, se je vnel med rudarji samimi prepir, ki se je razvil v pretep, med katerim sta dva delavca iz Müncenberga in dva iz Donavica prizadela 26letnemu kopaču Mihael Siterju z nožem več težkih ran na glavi.

Težko ranjenega Siterja so v gostilni Blumauer obvezali in se je potem le-ta v spremstvu podal na pot proti domu v kakih 15 minut odaljeno hišo za samske delavce nad drašetrovom. Ko je stopil v hišo, prišel mu je nasproti 20 let stari pri Alpinski montanski družbi vposleni vozač Blaž Bucek. Ko je Siter Buceka vprašal, zakaj mu pri pretepu ni pomagal, je Bucek potegnil nož in ga je Siterju z vso silo porinil med rebra. »Sedaj imam pa dosti!« je zakričal Siter, ki je imel še toliko moči, da se je sam vlegel v posteljo. Deset minut kasneje pa je bil že mrtev. V pondeljek so Buceka, ki je svoje živinsko dejanje hotel utajiti, prijeli. V splošnem je morilec Bucek navzlic svoji mladosti znan kot hud pijanec. Tekom pondeljka je prišla na lice mesta komisija. Čez in čez s krvjo oblitno truplo Siterjevo je čez dan ležalo v fantovski sobi, nad njim pa je visela goreča jamska svetilka. —

Nimamo veselja in tudi ni po našem okusu objavljati tako senzacijska poročila, če smo pa vseeno to poročilo prinesli, smo to storili zaradi tega, da služi ta grozna posledica čezmerne

pijančevanja in ponočevanja za svarilo in za vzgled našim tovarišem, posebno pa našim fantom, kam tako življenje vodi. Naravnost mlo se človeku stori ob takih poročilih, ko pomisli, zakaj se ravno med nami rudarji morajo pojavljati taki gnusni prizori, zakaj se ravno med nami rudarji pojavljajo take propalice, ki so svojo delavsko čast zavrgli in poteptali v blato in se v svoji posurovelosti vrgli globoko pod stopinjo živine. Taki ljudje kakor Bucek služijo vsemu rudarskemu delavstvu za sramoto, kajti oni so našo stanovsko čast gnusno oskrunili in osramotili po celem svetu pošteno ime slovenskega rudarja. Tovariši, varujte se kolikor mogoče pijače, posebno pa žganja, kajti preobila pijača podkopava človeku zdravje in spravlja človeka včasih celo po neumnosti na sramotno obtožbo klop in pa v zapor. Sicer pa nam tako življenje tudi drugače škoduje. Kako naj napredujemo in kako se naj znebimo suženjskih verig ter si priborimo boljše življenje, če opazimo, da navzlic slabim časom, slabemu zaslužku imajo naši tovariši v mnogih slučajih za nepotrebno pijačo denarja dosti, za organizacijo pa ne?! In kaj naj nam drugega pomaga in na koga drugega se naj zanašamo, če ne na našo strokovno organizacijo? Toda kako naj ta naša strokovna organizacija vrši svoje naloge, če jo puščamo v nemar in se namesto tega, da bi se v njej tesno združili proti izkoriščevalnim kapitalistom, ki nam pijejo kri in mozek, v mnogih slučajih sami sebe pobijamo in sami sebe spravljamo v grob in ječo, kako, vprašamo kako? In kaj naj si mislijo šele naši podjetniki, človek tisti porogljivi in škodoželjni njihov smeh naravnost čuti tako kakor bi ga kdo zbadal s šivankami. Če hočete, tovariši, da si uredimo dostojno, človeško nam življenje, potem je na vsak način treba iz naših vrst pijančevanje iztrebiti, pristopiti k strokovni organizaciji, pospeševati jo, delati za njo in čitati knjige ter delavske liste. Če nam bo zmanjkalo denarja za strokovno organizacijo in za časopisje, ki nam je namenjeno, potem, tovariši, lahko rečemo, da smo udarjeni na celi črti in za vselej, ampak potem sami sebi potrkajmo na prsi in recimo: »krivi smo sami!«

Razne vesti.

Družabni red po »božji volji«. Nedavno je izšla statistika, ki kaže, da je leta 1910 na Angleškem umrlo 119 ljudi od glada, 54 v Londonu. Na drugi strani pa je po izjavi ministra Lojd-Džordža na Angleškem 10.300 oseb, ki imajo nad 120.000 kron letnih dohodkov. Dvajset angleških trgovcev ima nad en milijon kron letnih dohodkov, in še veliko več imajo vojvode in lordi. Anglija je, kakor znano, zelo pobožna dežela: praznik se natančno posvečuje, ampak glad krščanskega bližnika je tistemu normalnemu kristjanu deseta briga. Svoje krščanstvo ima, ki se kaj lepo sklada z malikovanjem mamona; ni jim do tega, da bi po svetopisemskem receptu z dobrimi deli si prislužili nebeško kraljestvo. Bogatini žvižgajo na nebesa onkraj groba in imajo raje nebesa na zemlji . . . V tem naj bi jih tudi siromaki posnemali in naj bi polagali večjo važnost na zemeljske dobrote, kot da se tolažijo z dvomljivim plačilom onkraj groba.

Navodilo nabornikom. 1. Vsi oni, ki pridejo leta 1914 k naboru, to so mladeniči rojeni v letih 1891, 1892 in 1894 se imajo meseca novembra 1913 zglasiti pri županstvu svojega bivališča, sicer bode vsak tisti, ki to zglasitev opusti in ki opustitve ne more dovolj opravičiti, kaznovan z globo do 200 kron. 2. Prošnje za kako ugodnost §§ 29 (duhovni in kandidati duhovskega stanu), 30 (posestniki podedovanih kmetij), 31 (vzdrževalci rodbin) in 82 (učitelji in učiteljski kandidati), dalje po § 20 (ugodnost samo dveletnega službovanja) brambnega zakona, je vlagati od meseca januarja do pričetka glavnega nabora pri politični okrajni oblasti, ali najpozneje pri naborni komisiji. 3. Ako je imel kdo pravico do ugodnosti po §§ 30 ali 31 brambnega zakona še pred nastopom prezenčne službe, pa te pravice do nastopa prezenčne službe ni uveljavil, ne bo premeščen takoj v nadomestno rezervo, ampak šele pri prihodnji splošni izmenjavi moštva, to je meseca septembra. 4. Prošnje za dovoljenje nabora izven domovnega nabornega okraja je doprinesiti povodom zglasitve ter v takem slučaju obenem tudi dokazati in uveljaviti morebitno ugodnost po §§ 29, 30, 31, 82 in 20 brambnega zakona. 5. Prošnje za ugodnost po § 32 brambnega zakona vlagati je od meseca januarja pa do nastopa prezenčne službe pri politični okrajni oblasti. Na pozneje vložene prošnje se ne bo moglo ozirati, ampak bodo taki reklamiranci šele pri prihodnji splošni izmenjavi moštva (to je meseca septembra)

premeščeni v nadomestno rezervo. 6. Izgovor, da kdo ni vedel brambnih določb, nikakor ne opravičuje opustitve kake iz brambnega zakona izvirajoče dolžnosti.

Naraščanje prebivalstva v Rusiji. Kakor poročajo iz Peterburga, šteje Rusija po sedaj izdani statistiki čez 171.000.000 ljudi. Od zadnjega ljudskega štetja leta 1897 je narastlo število prebivalcev za 42.000.000 ljudi. Ako bo tudi v prihodnje tak naraščaj, pa bo imela Rusija v desetih letih čez 200 milijonov prebivalcev in v doglednem času gotovo četrto milijarde.

Delavci v javnih uradih na Angleškem. Neka angleška uradna statistika nam pove, da je na Angleškem v zadnjih šestih letih vstopilo mnogo voditeljev delavskega gibanja v državne službe. Tako je bilo izvoljenih za uredbo trgovskega urada 117, za ministrstvo za notranje stvari in druge upravne oddelke 95, za urad državnega delavskega zavarovanja 124 članov izmed delavcev, ki so delovali v delavskem gibanju. Razen tega pa je vstopilo še mnogo drugih delavcev v manj važne službe. To je sad delavske izobrazbe in razumevanja socialnega preobrata, pri katerem morejo sodelovati socialno naobraženi delavci.

Za Idrijo, v mestni skupini, ki voli dne 16. decembra, je kandidat sodrug Etbin Kristan, urednik v Ljubljani.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah, Rudarja in „Zarjo“!

Varujte se

ponaredb,

ki niso „FLORIAN“ in zdravju ne koristijo!

Kdor vživa,
Zabi težav;
Danes vesel je,
Jutri pa zdrav!

Nastov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

